

Asia: VN/15985/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto oikeusministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta VN/15985/2024

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Laista ehdotetaan kumottavaksi säännökset toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisvelvoitteista sekä kunnan velvoitteesta laatia sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatustoiminnan toimijoille yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat. Muutoksen myötä yhdenvertaisuuslaki ei enää velvoittaisi varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia laatimaan toimipaikkakohtaisia varhaiskasvatuksen toiminnallisia yhdenvertaisuussuunnitelmia.

Esityksen tavoitteena on keventää yhdenvertaisuuslain mukaisia varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnittelovelvoitteita ja niiden aiheuttamaa hallinnollista taakkaa etenkin varhaiskasvatuksen toimipaikkojen tasolla.

Talentia ei kannata hallituksen esitystä. Toimipaikkakohtainen toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma on konkreettinen jokapäiväisen tasa-arvo-, yhdenvertaisuus- ja ihmisoikeuskasvatuksen väline varhaiskasvatuksessa. Se mahdollistaa henkilöstön, lasten ja huoltajien osallisuuden ja huomioi käytännössä yksiköiden monimuotoisuuden ja yksilölliset tarpeet. Toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien lakkauttaminen heikentää yhdenvertaisuuden suunnitelmallista edistämistä varhaiskasvatuksessa. Laatimisvelvoitteen poistaminen on erittäin ongelmallisia lapsen oikeuksien ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Hallitusohjelmassa hallitus lupaa työskennellä määrätietoisesti yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi yhteiskunnassa. Toimipaikkakohtaisen suunnitelman laatimisen velvoitteen poistaminen on ristiriidassa tämän lupauksen kanssa. Samoin hallituksen esitys on ristiriidassa hallitusohjelman kirjauksen kanssa varhaiskasvatuksen laadun paranemisesta. Yhtenä varhaiskasvatustavan tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti varhaiskasvatuksen tehtävänä on mm. edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. Velvoitteen poistaminen on myös ristiriidassa Kansallisen lapsistrategian toimeenpano-ohjelman kanssa, jonka tavoitteena on edistää lasten perusoikeuksia myös yhdenvertaisuuden osalta.

Hallituksen esityksen mukainen velvoitteen poistaminen asettaa myös esiopetusikäiset lapset eriarvoiseen asemaan, sillä velvoite koskisi ainoastaan koulussa annettavaa esiopetusta. Kuitenkin suuri osa esiopetuksesta toteutuu osana varhaiskasvatusta ja lisäksi suurin osa esiopetuksessa olevista lapsista osallistuu esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Hallituksen esityksen toteutuessa varhaiskasvatusta olisi ainoa koulutusjärjestelmän osa, jossa velvoitetta ei ole.

Varhaiskasvatuksessa on tapahtunut runsaasti lainsäädännön uudistuksia viimeisen kymmenen vuoden aikana ja myös toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Velvoite edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa toimipaikkakohtaisella suunnittelulla lisättiin yhdenvertaisuuslakiin kesäkuussa 2023 ja varhaiskasvatuksen toimipaikoissa on laadittu ensimmäiset yhdenvertaisuussuunnitelmat. Velvoitteen myönteisiä ihmisoikeusvaikutuksia tai oletettuja kustannusvaikutuksia ei ole mahdollista arvioida lyhyen voimassaolon takia. Näin ollen hallituksen esityksen tavoitteena olevan varhaiskasvatustyksiköiden hallinnollisen taakan vähenemistä ei voida arvioida. Kustannussäästöjä tämä muutos ei tuo. Talentia katsoo, että kunnille ja varhaiskasvatuksen toimipaikoille on annettava mahdollisuus jatkaa yhdenvertaisuuslain toimeenpanoa ja rakenteiden kehittämistä rauhassa ja pitkäjänteisesti ilman jatkuvia poukkoilevia uudistuksia.

Rytilahti Anne
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry